

Bátorság nélkül nem megy

Az ökumené mai kihívásai

A kereszténység egyik ismertetőjegye a különbözőség: kezdettől fogva hozzátartozik a lényegéhez. Ha *Freeman Dyson*, kortárs amerikai fizikus azt mondhatja egy díjátadáson: „God loves diversity – Isten szereti a különbözőséget”, akkor ezt az egyház alakjára is vonatkoztathatjuk.

Minden ökumenikus mozgalmasság ellenére sincs szó arról, hogy valami *mega*egyházat kellene létrehozni. Nem is az a kérdés, hogy Isten az egyház melyik alakját tudná jobban szeretni, melyik alak az igazibb vagy a hamisabb – még ha ez mélységesen emberi kérdés is. Ez a kérdés – összekapcsolódva a vallás nevében támasztott abszolútsági igényekkel – sok szenvedést hozott emberekre és népekre, és hoz még ma is.

De arról igenis szó van, hogy a különbözőségeket egy fedél alá hozzuk. Ez azt jelenti: Az egyházak minden különbözőségükkel együtt is Isten ugyanazon gondolatának változatai. Egyiknek sincs joga a másik fölé ke-rekedni. „Igazságkereső közösségekként” valamennyiüknek össze kell fogniuk, meg kell beszélniük a dolgokat, kapcsolatban kell állniuk egymással, részt kell venniük egymás életében, és hagyniuk kell, hogy mások megkérdőjelezzék őket ebben vagy abban a tekintetben.

Részvétel

Ernst Lange evangélikus teológus az 1970-es években példászerűen dolgozott az ökumenén; tőle tanultam, hogy egyházainkban nem léteznek „belső ügyek”. Bárhol éljük is meg kereszténységünket, hangunkat mindig fölemelhetjük, vagy föl is kell emelnünk a többi felekezetben is. A kötelező papi nőtlenség kérdése például nem kizárólag római katolikus ügy, mivel mindig a kereszténység egésze, az egyház egésze forog kockán.

Amikor az elmúlt években egyre világosabbá vált, hogy a római katolikus egyház papságának egy része mennyire belebonyolódott a szexuális visszaélésekbe – határozottan erősebben, mint más egyházak és társadalmi intézmények –, akkor ha valaki kilépett a római katolikus egyházból, nem talált el következetesen az ókatolikus vagy valamilyen protestáns egyház-

hoz, hanem semmilyen más egyházba nem lépett be. Azoknak a száma, akik átlépnek egyik egyházból a másikba, jelentéktelen azokhoz képest, akik elhagyják az egyházakat. Aki mifelénk elhagy egy egyházat, épp elég gyakran hagyja el magát a kereszténységet is annak valamilyen szervezett formájában. A kereszténység ennyiben számos felekezet közös ügye.

A hit

Minden egészséges és cselekvőképes ember maga felelős az életéért, s a hitéért is. Ténylegesen az a helyzet, hogy egy-egy ember személyes hite soha nincs teljesen fedésben a mégoly szépen megfogalmazott zsinati határozatokkal, legyenek azok akár 1600 évesek is. Igenis téma lehet az, hogy valaki számára mi hihető, és mi nem érdemel hitelt.

Ahhoz, hogy olyan beszélgetőkörök jöhessenek létre, ahol a hit kézenfekvővé válhat, illetve gyakorolni lehet a nagykorúságot, felnőttkori képzésre is szükség van: nem iskolás képzésre, hanem igazságkereső és egymást megérteni akaró folyamatokra, amelyek az önálló ítéletalkotást, a kommunikáció örömét, az életet szolgálják. Továbbá olyan egyházi terekre, amelyek identitásuk részének tekintik ezeket a kereső mozgalmakat, nem pedig egy olyan igazsághoz vezető útnak, amely – felekezetileg körülzárva/rabul ejtve – mindenki számára mindig is létezett.

A hozzáállás

Az egyház egysége nem annak a kérdése, milyen gyorsan jutunk el milyen megegyezésekre, vagyis nem a sebesség kérdése. Az egyház egysége hozzáállás kérdése. Ezért az egység témája sosem csupán az intézmények kérdése, hanem – hasonlóan a hithez – nagyon személyes kérdés is: Mit hiszek? Hogyan élem meg a hitemet? És hogyan élem meg az ökumenét? Arra van szükség, hogy az egyes egyházakban dolgozzanak az ökumenén.

Amikor az egyházi identitásról esik szó, változatlanul ilyen kijelentéseket hallok: „Én katolikus vagyok.” Vagy: „Én evangélikus vagyok.” Ezzel szemben olyan egyházakra lenne

szükség, amelyekben azt tanítják és tanulják: „Én keresztény vagyok” – és csak ezután azt is, hogy: „Én evangélikus jellegzetességű keresztény vagyok.” Vagy: „Én római katolikus gyökerű keresztény vagyok.”

A kereszténység erősebb hangsúlyozására van szükség. Arra, hogy azt mondjuk: „Mi (az ilyen-olyan felekezetű) keresztény mivoltot hangsúlyozzuk a vallások családján belül” – mindenekelőtt az ábrahámfi vallásokon belül, de aztán messzeemenően a világvallások családján belül is. Ez megerősíthetné a keresztény létet a globalizált világban, és egyúttal előtérbe állíthatná a különböző vallások kapcsolódási pontjait és közös érdekeit.

Az eucharisztia

A keresztények körében vitatott ügy a közös eucharisztia (szentáldozás/úrvacsora). Nem elég azt mondani: „Mi imádkozunk azért, hogy az eucharisztia ismét az egység szentsége legyen.” Az sem lehetséges, hogy amikor keresztényekként együtt ünneplünk, imádkozunk, dicsérjük Istent, és hálát adunk neki – egyszerűen elhagyjuk az eucharisziát.

A mi mannheimi *sanctlara Ökumenikus Közösségünkben* nem tartunk eucharisziát. Ez oda vezet, hogy egyre több ember egyre kevésbé fog éhezni a mennyei táplálékra. Az eucharisztia így háttérbe szorul. Vagy titkossá válik: senkinek sem szabad megtudnia, hogy mi közösen ünnepljük. Ez méltatlan ahhoz a helyzethez, amelyben a kereszténység megvallja: „Méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk neked, Urunk, szent Atyánk, mindenható örök Isten...”

Az eucharisztikus vendégbarátság, s még inkább az eucharisztia közös ünneplése az ismertetőjegye annak a kereszténységnek, amely a különbözőségeket kiengesztelve tud hálát adni Istennek az élet ajándékáért.

És egyáltalán: kevesebbet kellene beszélnünk az eucharisziáról és a hivatalokról, mert a receptekkel és az ülésrendről való töprengéssel senki sem lakik jól. Ehelyett együtt kellene ennünk: csak akkor fogunk jóllakni, ha eszünk. Az általános emberi mi-

volthoz, s a keresztyényi mivoltához még inkább hozzátartozik a közös étkezés. Evés közben aztán elgondolkodhatunk különbözőségeinken, és az egymást megértés iránti vágyunkon: Milyen életérzés egy hierarchikusan szervezett egyház részeinek lenni, tehát olyan egyháznak, amelyben a püspökök gyűlése birtokolja az igazságot, és amelyben létezik a tanítást megfogalmazó csúcsszerv? És milyen életérzés lenne egy színóduusi szervezetű egyházban élni, ahol az igazságnak a magunk körében kellene beláthatóvá válnia, ahol nyilvánosan lehet és kell vitatkozni az igazságról, amíg közös eredményre nem jutunk?

Több szeretetet!

Ami az ökumenét illeti, a több hit, remény és szeretet mellett vagyok. A témát Páltól kölcsönzöm, aki az első Korinthusi levél 13. fejezetében azt mondja, „most megmarad a hit, a remény és a szeretet, de köztük legnagyobb a szeretet”.

A hit azon alapul, amit Isten (Jézus által) tett velünk. Azt jelenti: bízunk abban, hogy Isten jót akar nekünk.

A remény arra vonatkozik, amit Isten a jövőben tesz majd értünk. Ebben áll az elköteleződés alapja: hogy megéri bevetnünk magunkat egy jobb világért; ez az alapja annak a bátorságnak is, hogy úgy látjuk: Isten az ő egyházában is működik Szentlelkével.

A szeretet akkor hat, ha a hitet gyakorolva teret engedünk Isten jelenlétének, Isten Lelkének.

Több szeretetért síkraszállni azt jelenti: több őszinteséért fellépni, témává tenni a megértés határait, kevésbé harmonizálni, megnevezni a különbségeket, alternatív álláspontokat elfoglalni – és nem gondolni azt, hogy a keresztyénység alapvető egyetértése forog kockán, ha megmondjuk egymásnak, mit találunk ferdeségnek, és miért járunk más úton.

Több szeretetért síkraszállni azt jelenti: nem lemondani a másikról. Lemondanánk, ha azt mondanánk: Ezek már csak ilyenek, ezek nem képesek másra, valószínűleg nem is akarnak mást. Lemondani a másikról: ellentét a szeretetnek; közömbösség ezzel a jelszóval: Lássák csak, mire mennek!

Több szeretetért síkraszállni azt jelenti: hasznosítani a kulturális különbségeket. Bizonyos evangélikus gyülekezetek az utóbbi száz évben hatalmas dolgokat fedeztek fel újra, például a liturgikus ünneplés formáit illetően, visszanyúlva a korai lutheri hagyományokra, illetve római katolikus testvéreik segítségével. Hogy a római katolikus testvérek mit tanultak és tanulnak az evangélikusoktól, ők tudják jobban.

Több szeretetért síkraszállni azt jelenti: nagyobb személyes bátorságra biztatni. Ehhez hozzátartozik az is, hogy szükség esetén megtaláljuk az ellenállás formáit.

„Gyerünk, csináljuk!”

Nem hiszem, hogy személyes bátorság nélkül megy a dolog, anélkül, hogy valaki néven nevezné az igaz-

ságtalanságot. Nézetem szerint igazságtalanság megfosztani a nőket a lelkesszé avatás vagy a pappá szentelés lehetőségétől. Ezt az sem enyhíti, hogy a reformáció egyházai csak fél évszázaddal ezelőtt jutottak el erre a felismerésre, és hogy néhány kisebb protestáns egyház, illetve Kelet egyházai sem jutottak még el.

Ha ökumenikus találkozásunk őszinte, tehát hiteles, akkor mindig öröm és hála keletkezik azon gazdagság miatt, amellyel Isten megajándékozta egyházát. Ez persze nem zárja ki adott esetben a megütközést. Ha nem örülnénk, és nem lenne halás szívünk, akkor szeretetlen és értelmetlen dolog lenne egyúttal bátorságra, személyes bátorságra, rettenthetetlen bátorságra felszólítani.

Az egyház jövőjével kapcsolatos megújító eszméket olyan mértékben lehet elültetni, s azok olyan mértékben terjedhetnek, amilyen mértékben lesznek majd emberek, akik azt mondják: „Mi most megcsináljuk ezt! Gyerünk, csináljuk!” – és amilyen mértékben sikerül ehhez társakat találni.

Az egyházak vezetése is csak akkor lesz képes megfelelően ellátni feladatát, ha lesznek olyan egyháztagok, akiknek vannak eszméik, s olyan csoportok, amelyeknek vannak vízióik, és tudnak kezdeményezni – és ha az egyházak vezetése üdvözli ezt, nem pedig tehernek tekinti! Ezen a kísérleten múlik: „Gyerünk, csináljuk!”

Michael Lipps

Forrás: Publik-Forum, 2011/5

A körhinta

Tornacipőben volt. Nadrágszára jóval a bokája felett harangozott. Kabátja szakadt és foltos. Három napja nem evett. Szomorúan rózta a havas utcákat. Éjjel volt. Ha elalszik, megfagy. Muszáj volt mennie.

Minden nap meglátogatta a vidámparkot, bár sohasem engedték be. De... egyszer, még nagyon régen. Most is arafelé sietett. A vidámpark télen nem működött; a játékok némán, szürkén álltak a homályban.

A kaputól indult el szokásos körútjára. Egyszer csak furcsa dolgot vett észre. A kerítésen óriási lyuk tátongott. Megállt. Egy ideig nézte, aztán engedett a kísértésnek. Átlépett a szétfeszített lécek között.

Egyenesen a körhintához ment. Most kicsinek tűnt az egykor hatalmas játék. Megismerte a lovat. Leseperre róla a havat, és remegve ült a piciny paripára. Azóta átfestették, a ló most kék volt. Szomorúan nézett az éjszakába, mintha keresne valakit.

A körhinta megmozdult. Fényei pislákolni kezdtek, és valahonnan távolról halk zene szólt. A kisautón, a kacsán és a többi játékon meg-megcsillant a hó. Ő egyre csak bámult a messzeségbe. Gondolatai messze jártak. Nagyon messze. Tavasz volt. A madarak a legszebb dalukat énekelték, a virágzó fák bódító illatot árasztottak. Akkor piros lovon ült. Sok gyermek kacagott körülötte, de ő nem rájuk figyelt. Édesanyja halvány arcát nézte. Fejét mindig forgatnia kellett, hogy egy pillanatra se tévessze szem elől, de lassan elszédült. Édesanyját akkor látta utoljára. Attól a naptól fogva nem volt kire rámosolyognia.

Másnap reggel a vidámpark újra némaságba burkolózott. A körhintánál egy mozdulatlan test feküdt. Háta egy kék lónak támaszkodott, feje félrebillent. Arcán halvány mosoly.

Kőszegi Dalma